

and after them. Afterwards he recites the Shema with the blessings before and after it. He skips the Kedushah that is part of the first blessing before the Shema because one who is praying individually does not say Kedusha (see Shulchan Aruch, Ohr HaChaim, 59:3 (ובהגה שם). After he concludes the blessing “גאל ישראל — Who redeemed Israel,” he stands up immediately, in order to join the blessing of redemption to the Shemoneh Esreh prayer. He recites the prayer standing, as we have said. When he finishes, he sits down and falls on his face and entreats God [reciting the *tachanun* prayer] and then raising his head, recites a few more prayers of entreaty, afterwards he sits with words of entreaty. Then he recites “A song of David” (Psalms 145, known as *ashrei*) [seated]. He should recite prayers of entreaty as much as he is able. He then departs and goes about his business. (2) In the afternoon prayer, he

begins by reciting “A song of David” while sitting. Then he stands up and recites the afternoon Shemoneh Esreh prayer. When he finishes, he falls on his face entreating God, then he raises his head and entreats as much as he is able to. He then takes his leave and goes about his business. In the evening prayer, he recites the Shema with the blessings before and after it, joins the blessing of redemption to the Shemoneh Esreh prayer, and recites the Shemoneh Esreh prayer while standing. When he finishes, he should sit for a short while and then take his leave. Whoever recites prayers of entreaty after the evening prayer is praiseworthy. Even though the blessing “השכיבנו — make us lie down in peace” is recited after the blessing “גאל ישראל — Who redeemed Israel,” this is not considered an interruption between the blessing of redemption and the Shemoneh Esreh prayer because the two are considered as one long blessing.

לפניהם ולאחריהם. וקורא אחר כך שמע ומברך לפניה ולאחריה ומדלג קדושה מן הברכה ראשונה שלפניה שאין היחיד אומר קדושה. וכשהוא חותם גאל ישראל מיד יעמוד כדי שיסמוך גאולה לתפלה ומתפלל מעומד כמו שאמרנו. וכשישלים ישב ויפול על פניו ומתחנן ומגביה ראשו ומתחנן מעט והוא יושב בדברי תחנונים ואחר כך יקרא תהלה לודד (מיושב) ומתחנן כפי כחו ויפטר למעשיו: ב ובתפלת המנחה מתחיל לקרוא תהלה לודד מיושב ואחר כך עומד ומתפלל תפלת המנחה וכשמשלים נופל על פניו ומתחנן ומגביה ראשו ומתחנן כפי כחו ויפטר למעשיו. ובתפלת הערב קורא קריאת שמע ומברך לפניה ולאחריה וסמוך גאולה לתפלה ומתפלל מעומד וכשישלים ישב מעט ויפטר. והמתחנן אחר תפלת ערבית הרי זה משובח ואף על פי שמברך השכיבנו אחר גאל ישראל אינה הפסק בין גאולה לתפלה והרי שתיהן בברכה אחת ארוכה:

BEHALOTKHA FOR MONDAY

TORAH

בהעלתך ליום שני

תורה

יכון בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

ז וכה תעשה להם לטהרם הנה עליהם מי ז וכדין תעבד להון לדבואיהון

(7) This is what you shall do to them to purify them, sprinkle on them water of

אֲדִי עָלִיהוֹן מֵיָא דַחֲטָאֲתָא
וְיַעֲבִרוּן מִסֵּפֶר עַל כָּל בְּשָׂרָהוֹן
וְיַחֲוִרוּן לְבוֹשֵׁיהוֹן וְיִדְכּוּן:
ח וְיִסְבּוּן תּוֹר בַּר תּוֹרִי
וּמִנְחָתֶיהָ סֶלֶתָא דְפִילָא בְּמִשְׁחָ
וְתוֹר תְּנִין בַּר תּוֹרִי תִסַּב
לַחֲטָאֲתָא: ט וְתִקְרַב יָת לְוָאֵי

חַטָּאת וְהֵעֵבִירוּ תַעַר עַל-כָּל-בְּשָׂרָם
וּכְבָּסוּ בַגְדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ: ח וְלָקְחוּ פֶרֶךְ-בֶּן-
בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן וּפֶרֶךְ-שְׁנִי
בֶן-בָּקָר תִּקַּח לַחֲטָאֲתָא: ט וְהִקְרַבְתָּ אֶת-

purification and pass a razor over their entire flesh; then they shall immerse [themselves and] their garments and they shall become pure. (8) And they shall take a young bull and its meal-offering of fine flour mixed with oil. And a second young bull shall be taken as a sin-offering. (9) You shall bring the

RASHI

רש"י

(7) **Sprinkle on them water of purification** — *From [water which] the ashes of the red cow [had been mixed in], so as to purify those who came into contact with the dead from defilement. And pass a razor [over their entire flesh] — I found in the words of Rabbi Moshe Hadarshan: Since they [the Levites] were [substituted] in atonement for the firstborn who had committed idolatry [by worshipping the golden calf], and idolatry is called sacrifices to the dead — and one afflicted with tzara'at is also considered dead, therefore they*

(ז) הַזֶּה עָלֵיהֶם מֵי חַטָּאת. שֶׁל אֶפֶר הַפָּרָה, מִפְּנֵי טְמֵאֵי מֵתִים שְׂבָדָם. וְהֵעֵבִירוּ תַעַר, מִצְּאֵתִי בְּדַבְרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדְרָשָׁן: לְפִי שֶׁנִּתְּנָנוּ כַּפָּרָה עַל הַבְּכוֹרוֹת שְׂעֵבְדוּ עֲבוּדָה זָרָה וְהִיא קְרוּיָה: "זִבְחֵי מֵתִים" וְהַמְצַרֵּעַ קְרוּי "מֵת" — הַזִּקְיָקָם תְּגַלְחֹת כְּמִצְרְעִים: (ח) וְלָקְחוּ פֶרֶךְ-בֶּן-בָּקָר. וְהוּא עוֹלָה כְּמוֹ שְׂכָתוֹב "וַעֲשֵׂה.. וְאֵת הָאֶחָד עֲלֶה", וְהוּא קָרְבָן צְבוּר בְּעֲבוּדָה זָרָה: וּפֶרֶךְ שְׁנִי, (ת"כ) מֵה תִלְמוּד לֹמֵר "שְׁנִי" לֹמֵר לָךְ: מֵה עוֹלָה לֹא נֶאֱבָלָת, אֵף חַטָּאת לֹא נֶאֱבָלָת וְזוֹ יֵשׁ סִמָּךְ לְדַבְרֵי בְּתוּרַת כְּהֵנִים וְאוֹמֵר אֲנִי שְׁהוֹרָאת שְׁעָה הִיְתָה, שְׂשֻׁעִיר הִיָּה לָהֶם לְהֵבִיא לַחֲטָאת עֲבוּדָה זָרָה עִם פֶּרֶ הָעוֹלָה:

required shaving like those afflicted with tzara'at. (8) **And they shall take a young bull** — *This is a burnt-offering, as it is written; "and make [one as a sin-offering] and one as a burnt-offering;" (verse 12) and this [burnt-offering] is the communal offering [brought on behalf of the community to atone] for [unintentional] idolatry. And a second young bull — Why does Scripture say "second?" To teach us that just as a burnt-offering is not eaten, so, too, this [particular] sin-offering may not be eaten. There is support for his [Rabbi Moshe Hadarshan's] comments [that this sin-offering was brought as atonement for idolatry] in Torat Kohanim (Obligatory sacrifices 3:4) [which states that this sin-offering was completely burnt up and not eaten by the priests. Now since sin-offerings brought to atone for communal idolatry are not eaten, this supports Rabbi Moshe (Gur Aryeh)]. I, however, believe that [the fact that] this [sin-offering was not eaten] was a temporary ruling, since they should have brought a he-goat as a sin-offering for idolatry, with the bull for a burnt-offering [and since here they brought a bull, obviously the entire procedure here was a temporary ruling*

(Siftei Chakhamim).

קָדָם מִשְׁפַּחַן זִמְנָא וְתַכְנוּשׁ יֵת
 כָּל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
 י וְתִקְרַב יֵת לְוָאֵי קָדָם יֵי
 וְיִסְמְכוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת יְדֵיהוֹן
 עַל לְוָאֵי:

הַלְוִיִּם לְפָנַי אֶהְיֶה מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-
 עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: , וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם
 לְפָנַי יְדוּהָ וּסְמְכוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-יְדֵיהֶם
 עַל-הַלְוִיִּם:

Levites before the Tent of Appointment, and you shall gather together the entire Congregation of the Children of Israel. (10) And you shall bring the Levites before the Lord, and the Children of Israel shall lean their hands upon the Levites.

RASHI

רש"י

(9) **And you shall gather together the entire congregation** — *Since the Levites were substituted as an atonement-offering instead of the Children of Israel, let them come and stand over their offering [i.e., the Levites] and lean their hands upon them.*

(ט) וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עֲדַת. לְפִי שֶׁהַלְוִיִּם נְתוּנִים קָרְבָן כַּפָּרָה תַחֲתֵיהֶם, יְבֹאוּ וְיַעֲמֵדוּ עַל קָרְבָנָם וְיִסְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם:

PROPHETS Zechariah 3

נביאים זכריה פרק ג

ג וַיְהוֹשֻׁעַ הוּוּ לִיָּה בְּנִין דְּנִסְבִּין
 לְהוֹן נָשִׁין דְּלֹא כְּשָׂרִין
 לְכַהוֹנְתָא וְקֹאִים קָדָם
 מְלֹאכָא: ד וְאֶתִּיב וְאָמַר
 לְדַמְשָׁמְשִׁין קְדָמוּהֵי לְמִימַר
 וְאָמְרוּ לִיָּה וְיַפִּיק נָשִׁין דְּלֹא
 כְּשָׂרִין לְכַהוֹנְתָא מִבֵּיתֵיהָ
 שׁוּוּ מְצַנִּיפָא דְכִיָּא עַל רִישֵׁיהָ

ג וַיְהוֹשֻׁעַ הִיָּה לְבַשׁ בְּגָדִים צוֹאִים וְעָמַד לְפָנַי
 הַמְּלֹאָךְ: ד וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל-הָעֹמְדִים לְפָנָיו לֹאמַר
 הֲסִירוּ הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים מֵעַלְיוֹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו רֹאֵה
 הָעֵבֶרְתִּי מֵעַלְיָךְ עוֹנֶךָ וְהִלְבַּשׁ אֶתְךָ מַחְלָצוֹת:
 ה וְאָמַר יִשְׁמֹו צָנִיף טָהוֹר עַל-רֹאשׁוֹ וַיִּשְׁמֹו
 וְאָמַר לִיָּה חֲזִי דְאֲדַעִיתִי מִנֶּךָ חוֹבֵךְ וְאֶלְבִּישֶׁת יֶתֶךָ זְכֹן: ה וְאָמְרִית

(3) And Yehoshua was dressed in filthy garments and was standing before the angel. (4) And he [the angel] spoke and said to those standing before him saying; Remove the filthy garments from him. And he said to him; See, I have removed your iniquity from upon you and I have clothed you with clean garments. (5) And I said; let them put a pure turban upon his head, so they put

RASHI

רש"י

(3) **בגדים צואים** — *To be explained as the Targum: He had sons who were married to women unfit for marriage to priests.* (4) **הסירו הבגים** — *Let his sons separate themselves from their wives and he will be forgiven.*

(ג) בְּגָדִים צוֹאִים. כְּתַרְגֻּמוֹ הוּוּ לִיָּה בְּנִין דְּנִסְבִּין לְהוֹן נָשִׁין דְּלֹא כְּשָׂרִין לְכַהוֹנְתָא: (ד) הֲסִירוּ הַבְּגָדִים. יְבָדִילוּ בְּנֵי אֶת נְשׂוֹתֵיהֶם וְיִמְחֹלוּ לוֹ: מַחְלָצוֹת. חֲלִיפוֹת בְּגָדִים נְאִים כְּלוֹמַר זְכוּת:

Clean garments — *A change of fine garments, meaning meritorious.*

הַצְנִיף הַטְּהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּלְבְּשֵׁהוּ בְּגָדִים וּמִלְאָךְ וְשׂוּיָאוֹ מִצְנָפָא דְכִיָּא עַל רִישֵׁיהּ וְאַסְבּוּהֵי אֶתְתָּא דְכִשְׂרָא לְכוּוֹנְתָא וּמִלְאָכָא דְיֵי קָאִים: וְאַסְהִיד מִלְאָכָא דְיֵי בִיהוֹשֻׁעַ לְמִימְרֵי:

a pure turban upon his head and they clothed him with garments while the angel of the Lord was standing. (6) And the angel of the Lord warned Yehoshua, saying.

RASHI

רש"י

(5) Put a pure turban — I [Zechariah] begged [mercy] for him. (6) ויעד — An expression of warning, התראה: בקשתי עליו: (ה) ויעד. לשון

WRITINGS Psalms 42

כתובים תהלים פרק מב

א לְמַנְצַח מִשְׁפִּיל לְבַנְי־קֶרַח: ב כֹּאִיל תַּעְרַג עַל־אֶפְיָקִי־מִים כֵּן נַפְשִׁי תַּעְרַג אֵלַיךְ אֱלֹהִים: ג צִמְאָה נַפְשִׁי וְלֹאֲלֹהִים לֹאֵל חֵי מִתִּי אָבוֹא וְאַרְאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הִיתָה־לִּי דְמַעְתִּי לֶחֶם יוֹמָם וְלֵילָה בְּאִמֹר אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אֵיךְ אֱלֹהֶיךָ: שְׂכִינְתָּא דְיֵי: ד הוּת לִי דְמַעְתִּי לְמַבְרֵי יִימָם וְלֵילַי בְּדִימְרֵי לִי סְנָאָה כֹּל יוֹמָא אֲנִי הוּא אֱלֹהֶיךָ:

42 (1) For the conductor through a[n interpreter] Maskil by the sons of Korach. (2) As the hart cries out by the brooks of water, so my soul cries out to you O God. (3) My soul thirsts for God, the living God, when shall I come and appear before God? (4) My tears have been my bread for me day and night, when they say to me all the day; Where is your God?

RASHI

רש"י

(2) תַּעְרַג. תִּצְעֹק: (ג) מִתִּי אָבוֹא. לְעֹלוֹת לְרֹגֶל: (ד) בְּאִמֹר אֵלַי. הָאוֹיְבִים: (2) תַּעְרַג — cries out. (3) When shall I come — [I.e., when shall I] go up [to Jerusalem] on pilgrimage. (4) When they say to me — my enemies.

Mishnah Pesachim, chapter 2

משנה פסחים פרק ב

א כָּל שְׂעָה שְׁמֹתָר לְאָכּוֹל, מֵאֲכִיל לְבִהְמָה לְחֵיהּ רַבְּנֵי עוֹבְדֵיהּ מִבְּרִטְנוֹרָא א כָּל שְׂעָה שְׁמֹתָר לְאָכּוֹל. מִדְּלֹא קָאמֵר כָּל שְׂעָה שְׁמֹתָר לְאָכּוֹל, וְנִקְטָה לֹה בְּתַרִּי לִישְׁנֵי, מִשְׁמֹעַ דַּתְרֵי גַבְרֵי קָאִי,

[*chametz*, i.e., anyone, including the priest, who, according to Rabban Gamliel (1:5 above), may eat *terumah* that is *chametz* an hour longer than anyone else], one may feed it to cattle, beasts, and birds, and one may sell it to a gentile, and [if one burned it so that it is no longer edible before the sixth hour,] deriving benefit from it is permitted [even on Pesach itself]. When its time has passed [i.e., the beginning of the sixth hour when the Rabbis declared that it must be destroyed], deriving any benefit from it is forbidden [although this is a Rabbinical prohibition, nevertheless, it has the same force as a Biblical injunction. For example, if one betrothed a woman with *chametz* during the sixth hour, his betrothal would be completely invalid], and [when he destroys the *chametz* by burning it] he may not fire an oven or a range with it. Rabbi Yehudah says: [Just like *notar* (— portions of meat left over from sacrifices after their permitted time) becomes prohibited from deriving any benefit from them and the law is that they must be destroyed by burning, so, too,] there is no [ביעור] removal of *chametz* except by burning; but the Sages say: He may also crumble it and throw it to the wind or cast it into the sea. (2) *Chametz* belonging to a gentile which remained with him over Pesach is permitted for use [and for those whose custom it is to eat bread of a gentile, it is also permitted to eat]; but [*chametz*] of a Jew [which remained with him over Pesach, the Rabbis penalized him and it] is forbidden to derive any benefit from it because it is written: “Nor may any

ולעופות, ומוכרו לנכרי, ומתך בהנאתו. עבר זמנו, אסור בהנאתו, ולא יסיק בו תנור וכירים. רבי יהודה אומר, אין בעור חמץ אלא שרפה. וחקמים אומרים, אף מפרר וזורה לרוח או מטיל לים: ב חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח, מתך בהנאה. ושל ישראל, אסור

רבנו עובדיה מברטנורא

והכי קאמר, כל שעה שמוותר לכהן לאכול בתרומה מאכיל ישראל חולין לבהמתו, ומתניתין רבן גמליאל היא שרבן גמליאל אומר חולין נאכלין כל ארבע ותרומה כל חמש. ולית הלכתא כוותיה, אלא בין בתרומה בין בחולין אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש: מאכיל לבהמה לחיה ולעופות. צריכי, דאי תנא בהמה, הוה אמינא בהמה דאי משיירא חזי לה ומבער ליה אין, אבל חיה כגון נמיה ותחול וחולדה דאורחה להצניע אימא לא. ואי תנא חיה, הוה אמינא חיה דאי משיירא מצנעא ליה ולא עבר עליה על כל יראה אימא אין, אבל בהמה זמנין דמשיירא ולא אדעתיה לבערו ועבר עליה על בר יראה אימא לא. קמשמע לן. ועופות, אידי דתנא בהמה וחיה תנא נמי עופות: ומוכרו לנכרי. לאפוקי מבית שמאי דאמרי לא ימכרו אדם חמצו לנכרי אלא אם כן יודע בו שיכלה קודם הפסח דקסברי מצווה אני לבערו מן העולם ולא שיהיה קיים: ומוותר בהנאתו. בהנאת אפרו, כגון אם חרבו באור קודם זמן איסורו מותר ליהנות באפרו אפילו לאחר זמן איסורו: עבר זמנו. משהגיעה שעה ששית אע"פ שאין איסורו אלא מדברי סופרים אסור בהנאתו כאילו היה מאיסורי הנאה של תורה שאם קידש בו אשה אין חוששין לקידושו ואפילו בחמץ נוקשה כגון דגן שנפל עליו דלף וכיוצא בו שבפסח עצמו אין איסורו אלא מדברי סופרים אם קידש בו אשה ביום ארבעה עשר משהגיע שעה ששית אין חוששין לקידושו: ולא יסיק בו תנור וכירים. לר' יהודה איצטריך דאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה, מהו דתימא בהדי דקא שריף ליה ליתנהי מיניה, קמשמע לן דלא, דאפילו בדרך ביעורו אסור ליהנות ממנו מבי מטא זמן איסוריה: רבי יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה. דיליף מנותר האסור בהנאה ועגוש כרת כחמץ, ומצותו בשריפה ולא בדבר אחר. ורבנן לא ילפי מנותר, דחלב של שור הנסקל יוכיח, שאסור באכילה ובהנאה ועגוש כרת ואין טעון שריפה: ב מותר בהנאה. לאו למימרא דבאכילה אסור, אלא אידי דבעי למתנא סיפא ושל ישראל אסור בהנאה תנא גבי נכרי מותר בהנאה. אי נמי, משום דאיכא דנהגי איסורא בפת של נכרי [1]. משום הכי לא תני בהדיא חמץ של נכרי מותר באכילה: משום שנאמר לא יראה לך. כלומר קנסא קנסינן ליה הואיל

leavening be seen in your possession.” (Exodus 13:7) (3) If a gentile lent [money] to a Jew on [the pledge of] his *chametz* [and the Jew defaulted on the loan prior to Pesach], after Pesach it is permitted for use [since during Pesach it already belonged to the gentile]. However, if a Jew lent [money] to a gentile on [the pledge of] his *chametz* [and the gentile defaulted] after Pesach it is prohibited for use [since it belonged to the Jew during Pesach]. If ruins collapsed and covered *chametz*, it is regarded as removed [still one should nullify it by declaring it ownerless just in case it is uncovered during Pesach]. Rabbi Shimon ben Gamliel says: [It must be covered by at least three handbreadths of debris] so that a dog cannot search it out. (4) One [who is not a priest] who eats *terumah* which is *chametz* on Pesach unintentionally [i.e., he knew it was *chametz*, but did not know it was *terumah*; although *chametz* has no value on Pesach, still he], must repay [to the priest] the principal plus one fifth [since the restitution proscribed of קרן וחומש in Leviticus does not concern itself with the monetary value, but rather its volume, i.e., he replaces the amount of *terumah* he used with the same volume of non-consecrated produce plus one fifth which, in turn, becomes *terumah* (see Rashi on Leviticus 22:14, Chok vol. 6, pg. 256)]; if [he ate the *terumah*] deliberately [even if he did not realize it was *chametz*, the proscribed restitution of קרן וחומש is only when eaten unintentionally, thus the only liability here, is for the damages caused by eating someone else's food; however, since *chametz* on Pesach has no value], he is free from payment and [had the *terumah* been defiled, where the priest could still use it as firewood, he is free] from [liability for] its value as fuel. (5) These are the types [of grain] with which one may fulfill his obligation [of matzah] on [the first night

רבנו עובדיה מברטנורא

ועבר על לא יראה לך. אי נמי, ארישא קאי, חמץ של נכרי מותר משום שנאמר לא יראה לך ודרשינן שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים: **ג נכרי שהלואה לישראל** מעות על ח מצו קודם הפסח ואמר לו הישראל אם לא הבאתי לך מעות עד יום פלוני קנה מעכשיו וכגון שהרהיגו אצלו בביתו ושהה אצל הנכרי כל ימי הפסח: **אחר הפסח מותר בהנאתו.** דכיון דמטא זמניה ולא פרעיה לא הוי מחוסר גוביינא דברשותו של נכרי היה, אגלאי מלתא למפרע דמשעה שהרהיגו אצלו הוה דידיה: **וישראל שהלואה לנכרי** כו'. אגלאי מלתא למפרע דשל ישראל הוה: **הרי הוא כמבוער.** ואף על פי כן צריך לבטלו, שמא יפקח הגל במועד ונמצא עובר עליו: **כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו.** וכמה היא חפישת הכלב שלשה טפחים: **ד בשוגג.** ששגג בתרומה אפילו הויד בחמץ: **משלם קרן וחומש.** ואע"ג דחמץ בפסח אסור בהנאה ולא שוה מידי, משום דבאוכל תרומה בשוגג כתיב (ויקרא כג) ונתן לכהן את הקודש, דבר הראוי להיות קודש, שאין משלם לו מעות אלא פירות והתשלומים נעשים תרומה הלכך לאו בתר דמים אזלינן: **במזיד.** שהויד בתרומה אפילו שגג בחמץ: **פטור מן התשלומין ומדמי עצים.** אם תרומה טמאה היא אין משלם דמי עצים שהיתה ראויה להסיק תחת תבשילו. משום דמזיד בתרומה אינו אלא כשאר גולן בעלמא, ומעות משלם, לפי דמים ולא לפי מדה, וחמץ בפסח לאו בר דמים הוא שהרי אסור בהנאה ואף להסיק לא חזי ולאוי מידי אפסדיה: **ה ידי חובתו.** משום חובת מצה בלילה הראשון שהוא מחוייב לאכול מצה דכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות:

of] Pesach: Wheat, barley, spelt, rye, and oats. [Matzah must be made from flour that can become *chametz*, thus excluding rice flour]. And they fulfill [it] with *demai* [produce regarding which there is a doubt whether or not tithes have been separated. The Rabbis forbade the consumption of *demai* produce on the general populace unless they tithed them first, but did not forbid it in regard to the poor. Thus, here, since technically speaking,

one can declare all his possessions ownerless and be permitted to eat *demai*. Therefore, if he used such produce, he has fulfilled his obligation], with *ma'aser rishon* [first tithe] whose *terumah* has been separated, [i.e., *terumat ma'aser*, but not the *terumah gedolah*, that is, the Levite took his tithes and gave *trumat ma'aser* from them before the Israelite had an obligation for *terumah gedolah*, i.e., before the threshing] and with *ma'aser sheni* [second tithe] or *hekadesh* [sanctified produce] which has been redeemed; and priests [can discharge their obligation] with *challah* and *terumah*. But [one may] not [fulfill his obligation] with *tevel* [untithed produce, even if its obligation to be tithed is only Rabbinical], nor with *ma'aser rishon* whose *terumah* has not been separated [where the Levite took his tithes and gave *terumat ma'aser* from it after the Israelite had an obligation for *terumah gedolah*], nor *ma'aser sheni* and sanctified produce which were not redeemed [properly. In all these cases this is a *mitzvah* that came about through a transgression, disqualifying the *mitzvah* (Tiferet Yisrael)]. Regarding the [matzah] loaves of the thanksgiving-offering and the [matzah] wafers of a nazirite — if he made them for himself, he cannot fulfill [his obligation] with them [since the verse states: “Guard the matzot.” (Exodus 12:17) The Sages deduce that the matzah must be guarded for the sake of the *mitzvah* of eating the matzah, excluding, therefore, those prepared for a sacrifice]; if he made them to sell in the market, he can discharge [his obligation] with them [during the preparation, he guards them for the *mitzvah* of matzah, knowing that if he does not sell them, he will eat them himself]. (6) And these are the herbs with which one fulfills his obligation on Pesach: With lettuce, endives, horseradish, *charchabinah*, and with *maror*. One fulfills his obligation with them [by eating them] both moist [fresh] and dry, but not

רבנו עובדיה מברטנורא

בחטים ובשוערים וכו'. אבל אורז ודוחן ושאר מינים לא, דכתיב (דברים טו) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות, דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובת מצוה, יצאו אורז ודוחן ושאר מינים שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סרחון: **וברמאי ובמעשר ראשון שניטלה תרומתו**. כל הני למאי אצטריכו, מפורשים במס' שבת פרק מפנין: **והכהנים בחלה ובתרומה**. דמהו דתימא מצה השוה וראויה לכל אדם בעינן, וחלה ותרומה אינן ראויין לזרים, קא משמע לן: **חלות תורה וריקיקי נזיר אין יוצאין בהן**. אע"פ שהן מצה גמורה, דכתיב (שמות יב) ושמתם את המצות, מצה המשתמרת לשם מצוה, יצאו אלו שאינן משתמרות לשם מצוה אלא לשם זבח: **למכור בשוק יוצאין בהן**. דכל למכור בשוק אמר אי מזדבנא מזדבנא. ואי לא, אכילנא לה אנא למצה של מצוה: **ו בחזרת**. בערבי חס"א. לטוג"א בלע"ו: **ובעולשים**. בערבי הנדבי"א. ובעל"ז אנדיב"א. והערון פירש שהוא ירק שקורין לו בלע"ז קרשפי"ל: **ובתמכא**. סיב הגדל סביבות הדקל: **ובחרחבינא**. אלקרצעני"א בערבי: **ובמרור**. מין כוסברתא הוא מר ביותר: **בין**

בחטים, בשוערים, בכסמין ובשיפון ובשבלת שועל. ויוצאין ברמאי ובמעשר ראשון שניטלה תרומתו, ובמעשר שני והקדש שגפדו, והכהנים בחלה ובתרומה. אבל לא בשבל, ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו. חלות תורה וריקיקי נזיר, עשאן לעצמו, אין יוצאין בהן. עשאן למכור בשוק, יוצאין בהן: **ו ואלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח, בחזרת ובעלשין ובתמכא ובחרחבינא ובמרור. יוצאין בהן בין לחין**

preserved [in vinegar], or stewed nor boiled. And they [the different species for *maror* and likewise, the different types of grain in the Mishnah above] combine to the size of an olive [the minimum volume required to fulfill his obligation]. And one fulfills his obligation with their stalk, with *demai*, and with the first tithe whose *terumah* has been separated, and with sanctified produce and second tithe which has been redeemed [as was explained above regarding matzah]. (7) One may not soak [even in cold water] bran for [feeding]

fowls [lest it leaven], but one may scald it [scalding effectively eliminates the possibility of leavening; however, the custom is to forbid this as well]. A woman may not soak bran [creating a paste] to take with her to the baths [to spread on her skin], but she may rub it [dry bran] on her skin [even though her skin is wet]. One may not chew wheat and place it on his wound on Pesach, because it turns into *chametz*. (8) Flour may not be mixed into *charoset* [which is a meat-tenderizer made with vinegar and water to which flour was usually added] or into mustard [which had been mixed with water (Tosfot Yom Tov)], and if he did [put it into mustard which is sharper than the *charoset* tenderizer, slowing down the leavening process], he eats it immediately [whereas, one who mixed flour into *charoset* must burn it immediately]; But Rabbi Meir forbids [it to be eaten in the case of mustard as well; the *halachah* does not follow Rabbi Meir]. One may not boil the Pesach-offering, in liquids or in fruit juices [The verse states; “Do not eat any of it ... **ובשל מבשל במים** — cooked in water,” (Exodus 12:7); the double usage of the root **בשל** indicates that it is forbidden to be cooked in any way]. But one may baste [while it is being roasted] and dip it in them afterwards [while it is being eaten and we do not say that this interferes with the taste]. The water used by a baker [to cool his hands so that the dough should not stick] must be poured out because it [the

רבנו עובדיה מברטנורא

לחים ביון יבשים. דוקא בקלח שלהן כדאמרין בסיפא ויוצאים בקלח שלהן. אבל עלין, לחין אין, יבשם לא: **שלוקים.** מבושלין יותר מדי עד שנמוחים: **בבושים.** בחומץ: **מבושלין.** כדרך בישול: **ומצטרפין לכזית.** לצאת ידי חובת מרור. והוא הדין בחמשת מיני דגן שמצטרפין בכזית לצאת ידי חובת מצה. ואתרווייהו קאי: **ז אין שורין את המורסן.** במים קרים וכל שכן פורשין כדי לתת לפני התרנגולים: **אבל חולטין.** ברותחין. שכל זמן שהמים רותחים אינו יכול להחמיץ. והאידיא נהוג עלמא איסורא אפילו בחליטה ברותחים: **לא תשרה את המורסן.** לשוף בו בשרה מפני שמחמיץ בשרייתו: **אבל שפה היא.** מורסן על בשרה יבש אף על גב שמים טופחים על בשרה: **לא ילעוס.** לא יכוס בשנינו: **ח בחרוסת.** דבר שיש בו חומץ ומים ועשוי לטבל בו בשר: **ואם נתן.** לתוך החרדל: **יאכל מיד.** שהחרדל חד ואינו ממזהר להחמיץ כמו החרוסת. אבל בחרוסת מודה תנא קמא לר' מאיר דאסור: **ור' מאיר אוסר.** אף אם נתן לתוך החרדל, דסבר חרדל לאלתר מחמיץ כמו החרוסת. ואין הלכה כר' מאיר: **לא במשקין ולא במי פירות.** דכתיב (שמות יב) ובשל מבושל, מכל מקום: **אבל סכין ומטבילין.** לאחזר צלייתו, ולא אמרינן שמבטל טעמו. אי נמי, אפילו

בין יבשין, אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבשלין. ומצטרפין לכזית. ויוצאין בקלח שלהן, ובדמאי, ובמצטרף ראשון שנטלה תרומתו, ובמצטרף שני והקדש שנטפדו: **ז אין שורין את המורסן לתרנגולים,** אבל חולטין. האשה לא תשרה את המורסן שתוליד בידה למרחץ, אבל שפה היא בבשרה יבש. לא ילעוס אדם חטין ויניח על מכתו בפסח, מפני שהן מחמיצות: **ח אין נוטנין את הקמח לתוך החרסת או לתוך התרדל, ואם נתן, יאכל מיד, ורבי מאיר אוסר.** אין מבשלין את הפסח, לא במשקין ולא במי פרות, אבל סכין ומטבילין אותו בהן. מי תשמישו של נחתום,

particles of dough remaining in the water]

ישפכו, מפני שהן מהמיצין:

becomes *chametz* [it should be poured out on

an incline so that the water and the dough particles do not gather].

רבנו עובדיה מברטנורא

קודם צלייתו שרי לטוך הפסח במי פירות, דהכי תנן בכיצד צולין, סכו בשמן תרומה אם חבורת כהנים יאכלו: מי תשמישו של נחתום. שמצנן בהן ידיו בשעה שמקטף את המצה: ישפכו. במקום מדרון שלא ישארו מכונסים במקום אחד ויחמיצו:

Gemara Pesachim, 30b

גמרא פסחים דף ל':

Ravina asked Rabbi Ashi: How does one deal with [*chametz*] knives on Pesach? He said to him: I make new ones for myself. He [then] said to him: That is good and well for the master [who can afford this], but one who cannot afford this, what [does he do]? He said to him: I mean, [I make it] like new ones. I cover the handles in lime [so that they do not burn] and place their blades in fire. And then [after removing the lime from the handles], immerse the handles in boiling water [thus *kashering* it for use on Pesach]. But the *halachah* is that both the handle and the blade [can be made kosher for Pesach use] by boiling water in a first vessel [*kli rishon*, i.e., heated directly from the fire]. Rabbi Huna the son of Rabbi Yehoshua says: A wooden soup

אמר ליה רבינא לרב אשי הגי ספיגי בפסחא היכי עבדינן להו. אמר ליה לדידי חדתא קא עבידנא. אמר ליה תינח מר דאפשר ליה דלא אפשר ליה מאי. אמר ליה אנא פגעין חדתא קאמינא קתייהו בטינא ופרוליהו בנורא והדר מעיינא לקתייהו ברותחין והלכתא אידי ואידי ברותחין ובכלי ראשון. אמר רב הונא בריה דרב יהושע עץ פרוור מגעילו ברותחין ובכלי ראשון קסבר כבולעו כף פולטו. בעו מיניה מאמימר הגי מאני דקוניא מהו לאשתמושי בהו בפסחא ירוקא לא תיבעי לך דודאי אסירי כי תיבעי לך אוכמי וחיוורי מאי. והיכא דאית בהו קרטופגי לא תיבעי לך דודאי אסירי כי תיבעי לך דשיעי מאי אמר ליה חוונא להו דמדייתי אלמא בלעי ואסירי והתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם. ומאי שנא לענן יין נסך דדריש מרימר מאני דקוניא בין אוכמי בין חיוורי ובין ירוקי שרי וכי תימא יין נסך

ladle must be *kashered* [i.e., made kosher for Pesach] by boiling water in a first vessel. Thus he holds, that the same way it absorbed [the *chametz*, namely, by sticking it in and handling boiling *chametz* soup with it], so, too, it expels [the *chametz* by boiling water]. It was asked from Meraimar: Glazed [earthenware] vessels [which were used for *chametz*], may they be used on Pesach? Regarding green [earthenware] there is no question; they are certainly forbidden [since they are super-absorbent]. The question is regarding glazed black and white [vessels, which do not absorb]. And if there are cracks, again, there is no question [since, here, too,] they are certainly forbidden; the question is only regarding smooth ones. He [Meraimar] said to him: We see that they [the black and white vessels when liquids are placed inside] exude [and are damp outside, thus proving that they absorb] and are prohibited [to be used on Pesach]. Furthermore, the Torah bears witness regarding earthenware that it [absorbed matter] is never expelled from its walls [since the Torah commands that earthenware is to be destroyed (see Leviticus 11, verses 32-33). And what is different regarding *yayin nesekh* [wine of an idolater, possibly used for idol worship]? For Meraimar lectured: Glazed vessels, whether black, white, or green are permitted for use [though they had been used for *yayin nesekh*]?]

And if you would answer that *yayin nesekh* is only prohibited Rabbinically, but *chametz* [during Pesach] is prohibited Biblically, surely whatever the Rabbis enacted they enacted similar to Biblical law? He said to him: This one [i.e., *chametz*] is used while hot [absorbing much more], while this one [*yayin nesekh*] is used while cold. Rava bar Abba said in the name of Rabbi Chiya bar Ashi who, in turn, said in the name of Shmuel: All utensils used with cold *chametz*

may be used with matzah except for a container used for leaven since a leavening agent is very strong [it leaves a taste of *chametz* on the utensil even while cold]. And a relish container [containing vinegar and flour] is like a container of leaven, since its leaven is very strong. Rava said the kneading basins of [the town of] Machuza, since leaven is continually kneaded in them and leaven is stored in them, they are similar to a container of leaven, it being very strong. Is this not obvious? I might have thought that since the basins are very wide, the air interferes so that it does not absorb; therefore, he informs us [otherwise].

זוהר בהעלתך דף ק"ז ע"א

רבי יצחק פתח בתיב בנה בניתי בית זבול לך מבזון לשבתך עולמים. בית זבול. ודאי פד אתפקדו בידהא כל גנזי מלכא. ושלמא בהו כדיון אקרי בית זבול ורקיע חד אית דאקרי בית זבול. דהא דא אשפח לקבלא ברבאן ולסורא כלא והאי אקרי בית זבול. תא חזי כתיב (דברים ל) ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך מלמד דאשתתפו כחדא דא נפיק ואנח קרבא ודא יתיב ולעי באורייתא ודא יהיב חולקא לדא. בחולקיה דזבולן ימא וכנסת ישראל אתקרי ים כנרת והכי אתחזי דהא תכלת נפיק מתמן ואוקמוה דהא לתתא כנונא דלעילא ים כנרת לעילא ים כנרת לתתא. תכלת לעילא תכלת לתתא וכלא באתר חד. ועל דא זרית זבולן למיפק לאנחא קרבא. ומנלן דהכי הוא דכתיב (שם) עמים הר יקראו שם זבחו וזבחו זבחי צדק וזבחי צדק ודאי מאי טעמא כי שפע ימים יינקו ויששכר חולקיה באורייתא ויהיב לזבולן חולקא דאורייתא ודאי ועל דא אשתתפו כחדא לאתברבא זבולן מיששכר דברכתא דאורייתא היא ברבא דכלא. רבי אבא אמר אחסנת דאורייתא ודאי הכי הוא ודנא דא שתיתאה יהיב אנר (חד שתיתאה יהיב אנר) אורית ואחסין לה לכנסת ישראל אחסין הוורא לתכלתא ועל דא תנינן משיפיר בית תכלת ללכן דישתמודען גוויי דהא כדיון אקרי בקור הוורא אתי לעלמא ותכלתא אתעבר. ועל דא כל קרבין דמלכא וכל זייני מלכא בידהא אתמנן והא אוקימנא:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sefer HaCharedim, 76

מספר חסידים סימן ע"ו

Do not bring punishment upon any Jew. Do

אל תעניש ישראל. ואל תקללו אך התפלל עליו

not curse him. Rather, pray for him that the Holy One, Blessed is He, perfect his heart and bring him back to do good. Do not give him over to judgment by saying: The Rock will take vengeance upon him and repay him with evil for the evil that he committed. For whenever someone calls down judgment upon another person, the attribute of judgment comes before the Holy One, Blessed is He, saying; Master of the Universe! Judge this person: He deserves to be punished in such-and-such a manner. In summary, do not curse any person, for many times the curses will return and all fall upon

שִׁישְׁלִים הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבוֹ וַיִּחְזִירָהוּ לְמוֹטָב. וְאֵל תִּמְסוֹר עָלָיו דִּין לְאִמּוֹר הַצּוּר יִנְקָמְנוּ מִיָּדוֹ. וַיִּשְׁיב לְעוֹשֵׂה הָרַע כְּרַעְתּוֹ. כִּי כָל הַמוֹסֵר דִּין עַל חֲבִירוֹ בְּאֵה מִדַּת הַדִּין לְפָנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאוֹמֵרֵת רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם לְזֶה תַעֲשֶׂה דִין רְאוּי הוּא שֶׁתַּעֲנִישׁוּ עַל כֶּף וְכָף. כָּלְלוּ שֶׁל דָּבָר אֶל תִּקְלַל שׁוֹם אָדָם כִּי פְעָמִים רְבוֹת הַקְלָלוֹת חוֹזְרוֹת וְחָלוֹת כִּלְכָן עַל רֵאשׁוֹ וְעַל זְרַעוֹ. שֶׁכֵּן מְצִינּוּ שֶׁכָּל הַקְלָלוֹת שֶׁקָּלַל דָּוִד אֶת יוֹאָב נִתְקַיְּמוּ בְּזַרְעוֹ. אֶל תִּשְׁנֵא אֶת חֲבִירְךָ מִפְּנֵי אֲהַבַת חֲבִירְךָ הַשּׁוֹנֵא אוֹתוֹ. כִּי אֵין לְשׁוֹנֵא אֶלָּא מִי שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹנֵאוֹ. וְעוֹד פְּעָמִים שִׁיתְּפִיִּסוּ שְׁנֵיהֶם וְהוּא לֹא יִתְּפִיִּס עִמָּךְ כִּי שׁוֹנֵאתָךְ הִיְתָה חֲנּוּם. וְאֵל תְּהִי בּוֹ לְכָל אָדָם שֶׁאֵין לָךְ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שְׂעָה:

his own head and upon his descendants' heads. Thus we find that the curses with which David cursed Yoav were fulfilled upon his [own] descendants. Do not hate another person out of love for your friend who hates him. For one must not hate except he who the Holy One, Blessed is He, despises. Furthermore, the two of them may reconcile, but, he will not be reconciled with you because your hatred was unfounded. Do not denigrate anyone, for there is no one who does not have his time.

Practical Law:

Rambam, Laws of Prayer, Chapter 8

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ח

(1) Public prayer [of the congregation] is always heard [by HaShem]. Even if there are sinners among them, the Holy One, Blessed is He, does not reject the prayer of the multitude. Therefore, a person should join with the congregation and not pray individually at any time when he could be praying with the congregation. A person should always come to the Synagogue in the morning and the evening, for only in the Synagogue is his prayer heard at all times. Whoever has a Synagogue in his city and does not pray in it with the congregation is called a bad neighbor. (2) It is a meritorious act to run to the Synagogue, as it is said: "Let us know, let us pursue to know God." (Hosea 6:3) When he leaves the Synagogue, he should not walk in large steps rather he should walk in small [slow] steps. When he enters the Synagogue, he should walk in a distance twice the width of the doorway before beginning to pray, in fulfillment of that which is said; "To guard

א תּפִלַּת הַצְּבוּר הַנִּשְׁמַעַת תְּמִיד. וְאֶפִּילוֹ הָיָה בְּהֶן חוֹטְאִים אֵין הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹאֵס בְּתַפִּלַּתָן שֶׁל רְבִים. לְפִיכָף צָרִיךְ אָדָם לְשַׁתַּף עִצְמוֹ עִם הַצְּבוּר. וְלֹא יִתְּפַלל יְחִיד כָּל זְמַן שֶׁיִּכּוֹל לְהִתְּפַלֵּל עִם הַצְּבוּר. וְלַעוֹלָם יִשְׁכִּים אָדָם וַיַּעֲרִיב לְבֵית הַכְּנֶסֶת. שֶׁאֵין תּפִלַּתוֹ נִשְׁמַעַת בְּכָל עֵת אֶלָּא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּעִירוֹ וְאֵינוֹ מִתְּפַלֵּל בּוֹ עִם הַצְּבוּר נִקְרָא שֶׁכֵּן רַע: ב וּמַצְוָה לְרוּץ לְבֵית הַכְּנֶסֶת שְׁנֵאִמֵּר (הוֹשֵׁעַ ו) נִדְעָה נִדְרָפָה לְדַעַת אֶת ה'. וּכְשִׁיֵּצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת אֶל יַפְסִיעַ פְּסִיעָה גָּסָה. אֶלָּא יִלָּךְ מְעַט מְעַט. וּכְשִׁיִּכְּנס בְּבֵית הַכְּנֶסֶת יִכְּנס שִׁיעוֹר שְׁנֵי פְתָחִים וְאַחַר כֶּף

the doorposts of My doors.” (Proverbs 8:34)
 (3) A house of study (*bet midrash*) is even greater [in sanctity] than a Synagogue. The great Sages, though they had many Synagogues in their cities, would pray only where they occupied themselves with Torah study. However, this is only if he will pray

with a congregation [i.e., a *minyan*] there.

יתפלל לקיים מה שנאמר (משלי ח') לשמור מזוזות פתחי: ג בית המדרש גדול מבית הכנסת, וחכמים גדולים אף על פי שהיה להם בעריהם בתי כנסיות הרבה לא היו מתפללין אלא במקום שהיו עוסקין שם בתורה. והוא שיתפלל שם תפלת הצבור:

BEHALOTKHA FOR TUESDAY

TORAH

בהעלתך ליום שלישי

תורה

כיון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה דשם ב'ן להשאיר בו הארה מתוספת הגפש משבת שעברה

יא וירים אהרן ית לואי ארמא קדם יי מן בני ישראל ויהון למפלה ית פולחנא דיי: יב ולואי יסמכון ית ידיהון על ריש תוריא ויעבד ית חד חטאתא וית חד עלתא קדם יי לכפרא על לואי:

יא והניף אהרן את הלויים תנופה לפני ידו מאת בני ישראל והיו לעבד את עבדת ידו: יב והלויים יסמכו את ידיהם על ראש הפרים ועשה את האחד חטאת ואת האחד עלה לידו לכפר על הלויים:

(11) Then Aharon shall lift up the Levites as a wave-offering before the Lord from the Children of Israel, that they shall serve in the Lord's service. (12) And the Levites shall lean their hands upon the heads of the bulls, and make one a sin-offering and one a burnt-offering to the Lord, to atone for the Levites.

RASHI

(11) Then Aharon shall lift up the Levites as a wave-offering — *The same way that the guilt-offering of one afflicted with tzara'at requires waving [the animal] while it is alive. Three wavings are stated in this section. The first (verse 11) was for the sons of Kehat, for regarding them the verse states; "that they may serve in the Lord's service," since they were appointed over the work involving the most holy objects such as the Ark, the Table etc. The second [waving] refers to the sons of Gershon. Therefore, it is stated with regard to them, "a wave-offering before the Lord," (verse 13) since, they too, were assigned holy work, i.e., the curtains and the clasps, which were seen in the Holy of Holies. The third [waving] (verse 15) was for the sons of Merari (Midrash Aggadah).*

רש"י

(יא) והניף אהרן את-הלויים תנופה. כדרך שאשם מצרע טעון תנופה חי. שלש תנופות נאמרו בפרשה זו: הראשונה לבני קהת, לכך נאמר בם: "והיו לעבד את עבדת ה'", לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם: הארון והשלחן וגו'. השנייה לבני גרשון, לכך נאמר בם: "תנופה לה'", שאף עליה היתה עבודת הקדש: יריעות וקרסים, הנראים בבית קדש הקדשים, והשלישית לבני מררי: